

Practice, especially in Secondary Education in the United States. – New York: Bruce.

12. Overbury, R. W. (1846). The Jesuits. – London: Houlston and Stoneman.

13. Roper, H. I. (1848). The Jesuits. 2nd ed. – London: Houlston&Stoneman, Paternoster-Row; John Wright Steam Press, Bristol.

14. Schwickerath, R. (1903). Jesuit education its history and principles viewed in the light of modern educational problems. – St. Louis: B. Herder.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРИБОРА Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової

освіти, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: зарубіжна та вітчизняна історія педагогіки, педагогічна ергономіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PRYBORA Tetyana Olexandrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Preliminary School and Primary School Education, Centralukrainain Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: foreign and national pedagogy, educational ergonomics.

Дата надходження рукопису 17. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор М. І. Садовий.

УДК 378.4:316.77:7(0.034.2:084.122QT):004.738.5

ПРОКОПЧУК Ольга Ігорівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов та країнознавства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника» e-mail: pednauk@ukr.net

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЦИФРОВОГО МИСТЕЦТВА У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Соціальні мережі на сьогоднішній день є одним з найпопулярніших сервісів, котрі привертають увагу користувачів Інтернету. Вони є універсальним методом комунікації та дозволяють вирішувати широкий спектр завдань в навчальній, розважальній та бізнесовій сфері. Протягом останніх п'яти років можливості застосування соціальних мереж у вищій освіті активно обговорюються у світовій педагогічній спільноті.

Засоби масової комунікації – це широкий спектр аплікації та програм, що дозволяють користувачам створювати, ділитися, коментувати та обговорювати цифровий контент.

Вважаємо, що вивчення того, як викладачі фактично використовують соціальні медіа у своїй педагогічній практиці, а також більш глибоке розуміння сприйняття цих засобів комунікації, дозволить нам загалом проаналізувати роль цифрових технологій у процесі викладання у вищій освіті та покращення знань щодо використання цих інструментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців трактування терміну «засоби соціальної комунікації» є предметом дискусії, адже запропоновані визначення не є тотожними. Деякі автори використовують цей термін взаємозамінно з терміном Web 2.0, інші – із соціальним

програмним забезпеченням [8] або соціальною мережею.

У деяких останніх дослідженнях обговорюються позитивні можливості засобів соціальної комунікації для викладання та навчання [9]. Більшість з цих досліджень представлені у формі оглядів, які синтезують висновки щодо використання інструментів соціальних медіа, переважно у вищій освіті. Що стосується послуг мікроблогів, то Ф. Гао, наприклад, вказує на те, як мікроблог може стимулювати участь, взаємодію, рефлексивне мислення, спільне навчання та розширення навчального контенту в різних формальних та неформальних формах навчання. Проте, виділено також декілька проблем, таких як необізнаність щодо користування цими інструментами, переважання інформацією, поведінка, котрій притаманна відстороненість.

Подібні потенціальні аспекти також були висвітлені С. Манка та М. Раньєрі під час вивчення Facebook як технологічного середовища навчання. Автори виділили низку педагогічних можливостей Facebook, такі як: можливість комбінування інформації та навчальних ресурсів, поєднування різних видів знань та розширення контексту навчання. Проте автори також підкреслили, що є кілька перешкод, що можуть запобігти повній адаптації Facebook як навчального середовища; а саме, затверджена та неофіційна політика навчальних закладів, супротив самих педагогів та студентів, а також соціальні та

культурні питання.

У дослідженні усвідомлення вчителями педагогічних можливостей використання соціальних медіа Х. Аджян і Р. Хартшорн виявили, що більшість респондентів продемонстрували позитивне ставлення до інтеграції соціальних медіа в їхнє навчання. Також С. Браун досліджував уявлення академічного персоналу про потенціал соціальних медіа у процесі навчання студентів та будь-які впливи, що формують ці сприйняття.

Існує кілька чинників, які можуть впливати на адаптацію соціальних медіа у навчанні [4; 6]. Т. Бучанан досліджував як такий чинник, як самооцінка, є пов'язаним з використанням академічним персоналом даної технології навчання та чи були чітко виявлені бар'єри, пов'язані з поглибленим використання цих інструментів у навчальних закладах. Результати дослідження показали, що низький рівень сприйняття корисності та негативні умови використання вплинули на незначне застосування засобів соціальної комунікації у навчанні.

Метою статті є дослідження цифрового аспекту навчання у вищих навчальних закладах, зосереджуючи увагу на використанні засобів соціальної комунікації, а також можливість застосування цифрового мистецтва при адаптації даних інструментів; а також причини можливих бар'єрів та труднощів впровадження соціального медіа у процес навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх п'яти років спостерігається зміна способів та форм комунікації людей за допомогою Інтернет, зокрема соціальних мереж, таких як Facebook, завдяки котрим стає можливим реалізувати те, чого потребує сучасна молодь, а саме загальнодоступні соціальні інструменти та способи взаємодії для створення власного навчального чи робочого простору.

З огляду на потенціал засобів соціальної комунікації в освіті, в західних країнах актуальною стає теорія соціального навчання, основою якої є припущення, що люди навчаються більш ефективно при взаємодії з іншими в межах певного предмета чи теми. Передбачається, що під час соціального навчання викладач зосереджує увагу не на змісті предмета, а на взаємодії людей в навчальній діяльності, навколо яких й існує цей зміст. Саме тому зарубіжні експерти закликають до створення систем управління навчанням (Learning Management System), що інтегруються разом із популярними соціальними сервісами. Проте, наразі ефективного і перевіреного поєднання даних систем не виявлено. Тому в європейських

країнах викладачі використовують такі інструменти як Facebook для організації суспільного навчання студентів та школярів. Слід зазначити, що така практика є досить поширеною в країнах Західної Європи та США, на противагу країнам Східної Європи, та України зокрема.

На нашу думку, важливим аспектом використання в навчанні вже існуючих соціальних мереж, а також створення систем управління навчанням є застосування цифрового мистецтва, що за останні 30 років (починаючи від появи персонального комп'ютера) набуло широкого застосування у різних сферах діяльності людини.

До цифрового мистецтва відносять: традиційні роботи, які є конвертованими у цифрову форму та відредагованими із урахуванням її спеціальних можливостей; роботи, оригінально створені із застосуванням цифрових інструментів; роботи, що існують тільки в цифровому просторі.

У цифровій формі розвиваються різноманітні види мистецтва: фотографія, графіка, живопис, анімація, відео, музика, дизайн тощо. Саме останній вважаємо необхідним для ефективної імплементації соціальних мереж у вищій освіті. Для візуалізації наукових результатів і популяризації наукових технологій необхідна функціональність графіки, її утилітарність. Мова йде про цифровий інформаційно-графічний дизайн, що пов'язаний із інформацією, естетичними принципами її візуального представлення. Об'єктом інформаційного дизайну часто виступають наукові знання, результати наукових досліджень. Тобто саме певні види цифрового мистецтва, що дозволяють візуалізувати теоретичні знання, можуть допомогти у створенні мотивації для навчання та проведення практичних видів діяльності за допомогою засобів соціальної комунікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про ефективний досвід використання засобів соціальної комунікації у вищій освіті. Як приклад, розглянемо найпопулярніші соціальні мережі, такі як Facebook, веб-блоги, Twitter та LinkedIn.

Facebook. Розроблений в 2004 році, на даний час є домінуючим сайтом серед інших соціальних мереж. 94% студентів Гарварду є користувачами Facebook та проводять в середньому 10-30 хв в день на сайті і мають 150-200 друзів.

Серед усіх засобів соціальної комунікації саме Facebook найчастіше розцінюється як навчальний інструмент в освітньому просторі. У провідних вищих навчальних закладах, зокрема у Гарварді, ця соціальна мережа використовувалась для створення он-лайн

дискусій студентів з певної дисципліни, публікації лекцій, що допомогло студентам краще взаємодіяти між собою. Проте, чітких показників підвищення якось знань не виявлено. Можемо припустити, що викладачі або студенти були непослідовними у своїх спробах інтеграції.

Веб-блог або блог має високу відвідуваність і популярність в світі соціальних медіа-мереж. По суті, це онлайн-журнал, де є певна кількість учасників, задіяних у діалозі щодо певної теми. Як і інші соціальні мережі, блоги дозволяють користувачам публікувати особисті повідомлення, коментувати та підключатися до інших медіа-сайтів, а також коментувати повідомлення інших користувачів.

Можна виокремити шість основних видів використання блогів: – навчальний журнал для збору або оприлюднення, пов'язаної із певним навчальним курсом, інформації; – запис щоденного досвіду, який містить особисту інформацію; – комунікаційний інструмент для соціальної взаємодії з іншими людьми; – інструмент оцінювання однокласників; – інструмент управління для розміщення завдань.

Блоги є відносно простими у використанні і можуть використовуватись як навчальний інструмент, особливо для ознайомлення із додатковою інформацією та обміном теоретичними знаннями та практичним досвідом. Серед ймовірних недоліків можливо спрогнозувати проблеми, пов'язані із відсутністю конфіденційності та необізнаністю користувачів із технологією.

LinkedIn. Першочергово ця мережа, запущена в травні 2003 року, була створена для професійного спілкування. Користувачі LinkedIn зазвичай пов'язані з іншими у своїй сфері діяльності, зберігаючи список контактів осіб, яких вони знають і довіряють. Фактор довіри є важливою концепцією в цьому засобі соціальної комунікації, адже контакт з іншими вимагає наявності вже існуючих стосунків взаємоповаги.

Хоча проаналізовані соціальні мережі мають подібну функціональність, вони беруть за основу різні соціальні норми та організаційні правила. Так, Facebook є набагато більше публічно-відкритим, де поведінкові норми є вільнішими та менш офіційними. LinkedIn має чітку організаційну структуру, пропонуючи менше можливостей для спонтанності або генерації власних норми.

При розгляді конкретних завдань, за допомогою яких соціальні мережі застосовуються в практиці, ніяких значущих відмінностей не визначено між різними інструментами, тоді як загальна тенденція полягає в тому, що соціальні медіа, в

основному, використовуються для візуалізації ресурсів. Незалежно від того, який інструмент розглядається, вони більше використовуються для доступу до контенту соціальних мереж, ніж до обговорення наявних ресурсів або створення нового матеріалу. Соціальні медіа допомагають у створенні підтримки трансмісивних підходів до навчання та освіти.

Проте, незважаючи на доступність соціальних медіа у підтримці контент-виробництва, лише незначна кількість людей, що вчиться, насправді створює та поширює інформацію. Основною тенденцією є споживання, а не продукування цифрових ресурсів. Певний скептицизм використання соціальних медіа в конструктивістській перспективі, що передбачає більш активну діяльність, може також пояснюватися відсутністю доказів навчальної ефективності цих інструментів.

У випадку з такими інструментами, як Twitter і LinkedIn, вони також використовувались для поширення інформації про навчальний курс або підтримки спілкування між викладачами та студентами або серед студентів, а також сприяти створенню навчальних чи професійних громад.

Серед факторів, що перешкоджають викладачам використовувати соціальні мережі, на нашу думку, перше місце посідають культурні та соціальні чинники, такі як зміна традиційних ролей викладачів, управління відносинами зі студентами чи питання загрози конфіденційності, що обмежують навчальне використання соціальних медіа, з деякими відмінностями в залежності від навчальної дисципліни.

Інший важливий чинник представлений педагогічними питаннями, без відмінностей в наукових напрямках. Фактор особистої присутності під час процесу навчання сприймається як педагогічно більш ефективний, ніж он-лайн навчання. Незалежно від конкретних інструментів в Інтернеті, будь-яку соціальну медіа-платформу або систему управління навчанням, більшість науковців сприймають прями відносини зі студентами як однозначно кращий засіб досягнення результатів.

Третій чинник стосується адміністративних та інституційних проблем, адже імплементація засобів соціальної комунікації потребують адекватних інвестицій в технічну інфраструктуру та підтримки інновацій педагогічної практики та освітніх послуг.

Отже, сприйняття соціальних мереж як занадто невизначених засобів для управління освітніми комунікаціями в інституційних контекстах. Сприйнята корисність є важливим фактором, який мотивує використання

соціальних медіа у вищій освіті, тоді як сприйнятий ризик негативно впливає на мотивацію їх застосування.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Вивчення нових технологій та вдосконалення інструментів підвищення рівня навчання є суттєвими для розвитку вищої освіти. Соціальні мережі виникли як дуже корисна персональна комунікаційна технологія. Актуальним питанням сьогодення, коли світ швидко змінюється під впливом цифрових технологій, є інтеграція засобів соціальної комунікації у вищій освіті.

Хоча інфраструктура для підтримки соціальної медіа присутності існує в більшості університетів сьогодні, процес прийняття цих інструментів як освітніх є доволі повільним. Ця проблема стосується будь-якого рішення, пов'язаного з освітніми технологіями і його місцем у навчальній програмі.

Наразі не вирішеним залишається питання, чи є соціальні медіа ефективним програмним рішенням для вищої освіти. Соціальні мережі є порівняно новим явищем, а в академічній спільноті тільки почали серйозно задумуватися над цим питанням. Звичайно, що соціальні мережі були поширені серед переважної більшості студентів та значної кількості викладачів як розважальний засіб, але до недавнього часу їх життєздатність як навчально-методичного середовища була розглянута зростаючою кількістю педагогів.

Інша причина, яка може пояснити недостатність досліджень, полягає у тому, що інтеграція засобів соціальної комунікації – це вибір на рівні викладача, а не інституційне рішення.

Отож, вважаємо, що дослідження наявності зростання інтересу до технологій соціальних мереж як освітнього інструменту, а також значущість змісту у навчанні студентів, зокрема в українських вищих навчальних закладах, є перспективним напрямом подальших розвідок.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ajjan, H., & Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: theory and empirical tests. *The Internet*

and Higher Education, 11(2).

2. Bennett, S., Bishop, A., Dalgarno, B., Waycott, J., & Kennedy, G. (2012). Implementing Web 2.0 technologies in higher education: a collective case study. *Computers & Education*, 59(2).

3. Brown, S. A. (2012). Seeing Web 2.0 in context: a study of academic perceptions. *The Internet and Higher Education*, 15(1).

4. Buchanan, T., Sainter, P., & Saunders, G. (2013). Factors affecting faculty use of learning technologies: implications for models of technology adoption. *Journal of Computing in Higher Education*, 25(1).

5. Cooke, S. (2015). Social teaching: student perspectives on the inclusion of social media in higher education. *Education and Information Technologies*. <http://dx.doi.org/10.1007/s10639-015-9444-y>.

6. Dahlstrom, E. (2012). ECAR study of undergraduate students and information technology. Research Report. Louisville, CO: EDUCAUSE Center for Applied Research.

7. Dron, J., & Anderson, T. (2014). *Teaching crowds. Learning and social media*. Edmonton: AU Press, Athabasca University.

8. Ellison, N. B., & Boyd, D. (2013). Sociality through social network sites. In W. H. Dutton (Ed.), *The Oxford handbook of internet studies*. Oxford, UK: Oxford University Press.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРОКОПЧУК Ольга Ігорівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов та країнознавства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника».

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов, використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PROKOPCHUK Olha Ihorivna – PhD of Pedagogical Sciences, Lecturer of Foreign Languages and Country Studies the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

Circle of scientific interests: methods of teaching foreign languages, ICT implementation in higher education.

Дата надходження рукопису 17. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор С. І. Шандрюк.